# Insolventnost/stečaj

Nemčija

## Uvod

Insolvenčno pravo in postopek v primeru insolventnosti v Nemčiji ureja zakonik o insolventnosti (*Insolvenzordnung*, v nadaljnjem besedilu: InsO), ki je začel veljati 1. januarja 1999. Zakonik o insolventnosti se od drugih postopkovnih pravil razlikuje v tem, da poleg postopkovnih določb vsebuje tudi materialne določbe. Na primer, določbe o učinkih uvedbe postopka v primeru insolventnosti so materialne določbe (členi 80 do 147 InsO).

Glavni cilj zakonika o insolventnosti je skupno poplačilo dolžnikovih upnikov, in sicer z unovčenjem dolžnikovega premoženja in razdelitvijo izkupička ali s sklenitvijo alternativnega dogovora, določenega v insolvenčnem načrtu, zlasti za zagotovitev nadaljnjega preživetja podjetja (člen 1, prvi stavek, InsO). „Skupno poplačilo“ (*gemeinschaftliche Befriedigung*) pomeni, da se upniki načeloma poplačajo sorazmerno s svojimi terjatvami. Poleg tega je namen postopka v primeru insolventnosti poštenim dolžnikom omogočiti, da se razbremenijo preostalih dolgov (člen 1, drugi stavek, InsO).

Poleg načela enakega obravnavanja upnikov je temeljno načelo nemškega postopka v primeru insolventnosti načelo avtonomije upnikov (*Gläubigerautonomie*). Upniki imajo na voljo obsežne pravice, na podlagi katerih lahko vplivajo na postopek, zlasti glede načina unovčenja dolžnikovega premoženja. Upniki tudi odločijo o konkretni obliki postopka v primeru insolventnosti, saj zakonik poleg standardnega postopka zavarovanim in navadnim upnikom omogoča tudi, da uveljavijo svojo avtonomijo in pripravijo insolvenčni načrt, ki odstopa od določb zakonika o insolventnosti ter s katerim se uredijo unovčenje stečajne mase, razdelitev zadevnim strankam, potek postopka v primeru insolventnosti in dolžnikova odgovornost po koncu postopka. Insolvenčni načrt je pomemben zlasti v primeru reorganizacije podjetja, čeprav lahko zagotavlja tudi okvir za njegovo prenehanje.

Za nemško pravo o postopku v primeru insolventnosti je značilno tudi načelo enotnosti. To pomeni, da zakon o reorganizaciji in prenehanju (*Gesetz für Sanierung und Liquidation*) ne določa posebnih vrst postopkov. Oba, prenehanje in reorganizacija, se lahko vodita po standardnem postopku ali postopku na podlagi insolvenčnega načrta.

Pri vsaki reorganizaciji podjetja je treba upoštevati tudi zakon o okviru za stabilizacijo in prestrukturiranje podjetij (*Gesetz über den Stabilisierungs- und Restrukturierungsrahmen für Unternehmen*, znan tudi kot *Unternehmensstabilisierungs- und -restrukturierungsgesetz* ali StaRUG), ki je začel veljati 1. januarja 2021. StaRUG zagotavlja vrsto instrumentov, ki podjetjem, ki so se znašla v težavah, vendar še niso insolventna ali prezadolžena, omogočajo reorganizacijo na podlagi načrta prestrukturiranja, ki ga sprejme večina upnikov, ne da bi morala začeti postopek v primeru insolventnosti v skladu z InsO. Od 17. julija 2022 je tudi mogoče, da se na podlagi zahtevka postopki v okviru zakona StaRUG izvajajo javno, tj. informacije o postopku, kraj in čas sodnih obravnav ter sodne odločbe se objavijo na portalu o prestrukturiranju v skladu s členi 84, 85 in 86 zakona StaRUG. Zato ti postopki izpolnjujejo tudi pogoje za postopke v primeru insolventnosti v smislu člena 1(1) Uredbe (EU) 2015/848 z dne 20. maja 2015 o postopkih v primeru insolventnosti (v nadaljnjem besedilu: uredba EU o postopkih v primeru insolventnosti).

## 1 Zoper koga je mogoče uvesti postopek v primeru insolventnosti?

Postopek v primeru insolventnosti se lahko uvede v zvezi s premoženjem, ki je v lasti katere koli pravne ali fizične osebe, tudi če ta oseba ne opravlja gospodarske ali samozaposlitvene poklicne dejavnosti (fizične osebe, ki ne opravljajo take dejavnosti, so „potrošniki“). Uvesti ga je mogoče tudi v zvezi s premoženjem osebne družbe brez pravne osebnosti (npr. družbe z neomejeno odgovornostjo (*offene Handelsgesellschaft*)) ali komanditne družbe (*Kommanditgesellschaft*) ali za poseben sklad, kot je zapuščina. Za pravne osebe javnega prava se uporablja posebna določba iz člena 12 InsO, v skladu s katero se postopek v primeru insolventnosti ne sme uvesti v zvezi s premoženjem, ki je v lasti zvezne vlade ali dežele (*Land)* (člen 12(1)(1) InsO).

## 2 Kateri so pogoji za uvedbo postopka v primeru insolventnosti?

Postopek v primeru insolventnosti se lahko uvede le na podlagi predloga, saj ga samodejno ne uvede noben javni organ. Predlog lahko vloži dolžnik ali upnik. Upnik, ki vlaga predlog, mora prepričljivo dokazati, da obstajajo razlogi za insolventnost in da ima dejansko terjatev do dolžnika; namen tega je sodišče in dolžnika zaščititi pred predlogi, vloženimi prezgodaj ali izključno za povzročanje škode.

V primeru insolventnosti kapitalske družbe morajo njeni upravljavski organi vložiti predlog, sicer jim grozi kazen. Če je navedena zahteva kršena, lahko upniki vložijo odškodninski zahtevek. Dolžnike, ki v težavah ravnajo krivdno, je mogoče v določenih okoliščinah kazensko preganjati (člen 283 in naslednji kazenskega zakonika (*Strafgesetzbuch*)).

Razlog za uvedbo postopka v primeru insolventnosti je običajno plačilna nesposobnost. Dolžnik ni zmožen plačati, če ni zmožen izpolniti plačilnih obveznosti, ki so že zapadle. Insolventnost se praviloma domneva, če je dolžnik ustavil plačila (člen 17(2) InsO). Če je dolžnik pravna oseba ali družba, v kateri nobeden od partnerjev ni fizična oseba z neomejeno odgovornostjo, se lahko postopek uvede tudi na podlagi prezadolženosti. Dolžnik je prezadolžen, če njegovo premoženje več ne krije obstoječih obveznosti, razen če je glede na okoliščine zelo verjetno, da bo podjetje preživelo naslednjih 12 mesecev (člen 19(2) InsO). Če je glede na okoliščine nadaljnji obstoj podjetja zelo verjeten, je treba pri oceni vrednosti dolžnikovega premoženja izhajati iz tega. Predlog lahko vloži tudi dolžnik, ki mu grozi skorajšnja plačilna nesposobnost (člen 18(1) InsO). Šteje se, da dolžniku grozi skorajšnja plačilna nesposobnost, če je verjetno, da ne bo zmožen izpolniti obstoječih plačilnih obveznosti ob njihovi zapadlosti (člen 18(2) InsO). Za oceno, ali dolžniku grozi skorajšnja plačilna nesposobnost, se za osnovo običajno vzame 24-mesečno obdobje, zajeto v napovedi. Za uvedbo postopka je treba zagotoviti tudi financiranje postopka v primeru insolventnosti. Predlog za uvedbo postopka v primeru insolventnosti se torej zavrne, če dolžnikovo premoženje verjetno ne bo zadostovalo za kritje stroškov postopka (člen 26(1), prvi stavek, InsO).

Če so pogoji izpolnjeni, sodišče, pristojno za zadeve v zvezi z insolventnostjo („stečajno sodišče“ (*Insolvenzgericht*)), izda sklep o začetku postopka, ki se objavi. Javno naznanitev sodišče objavi na spletu (https://www.insolvenzbekanntmachungen.de/). Sodišče v sklepu o začetku postopka navadne upnike pozove, naj v določenem roku prijavijo terjatve pri upravitelju v postopku zaradi insolventnosti. Razpiše tudi datum skupščine, na kateri upniki na podlagi poročila upravitelja v postopku zaradi insolventnosti odločijo o poteku postopka in določijo datum obravnave za preverjanje prijavljenih terjatev (člen 29(1) InsO).

Kot je bilo navedeno že v uvodu, zakonik o insolventnosti ne določa posebnih vrst postopkov za reorganizacijo in prenehanje. Zakonik poleg standardnega postopka omogoča tudi prenehanje ali reorganizacijo na podlagi insolvenčnega načrta.

Ker bi stečajno sodišče lahko potrebovalo nekaj časa, da preveri, ali so izpolnjeni pogoji za uvedbo postopka, sodišče najprej sprejme vse začasne ukrepe, ki se zdijo potrebni, da se preprečijo spremembe dolžnikovega finančnega položaja, ki bi pred odločitvijo o predlogu škodovale upnikom (člen 21(1), prvi stavek, InsO). V praksi sodišče imenuje začasnega upravitelja v postopku zaradi insolventnosti (*vorläufiger Insolvenzverwalter*), ki je lahko opredeljen kot

upravitelj z manj ali več pooblastili. Če je imenovan začasni upravitelj v postopku zaradi insolventnosti z manj pooblastili, dolžnik ohrani pravico do razpolaganja, sodišče pa določi posamezne naloge upravitelja, vendar te ne smejo presegati nalog začasnega upravitelja v postopku zaradi insolventnosti z več pooblastili (člen 22(2), drugi stavek, InsO). Sodišče lahko na primer odredi, da je dolžnikovo razpolaganje veljavno samo z odobritvijo upravitelja. V nasprotju z imenovanjem začasnega upravitelja v postopku zaradi insolventnosti z več pooblastili se z imenovanjem začasnega upravitelja v postopku zaradi insolventnosti z manj pooblastili ne prekinejo sodni spori, ki že potekajo (zvezno sodišče, sodba z dne 21. junija 1999 – II ZR 70/98 – točka 4). Če se imenuje začasni upravitelj v postopku zaradi insolventnosti z več pooblastili, sodišče naloži splošno prepoved, s katero dolžniku prepreči kakršno koli razpolaganje, tako da se pravica do upravljanja dolžnikovega premoženja in razpolaganja z njim prenese na upravitelja (člen 22(1), prvi stavek, InsO).

**3 Katero premoženje je sestavni del stečajne mase? Kako se obravnava premoženje, ki ga je dolžnik pridobil ali ki je bilo nanj preneseno po uvedbi postopka v primeru insolventnosti?**

Stečajna masa (*Insolvenzmasse*) vključuje premoženje, ki je bilo v lasti dolžnika ob uvedbi postopka, in premoženje, ki ga je pridobil med postopkom (tj. dokler se postopek ne konča ali prekine). Iz stečajne mase so izključeni strogo osebne pravice dolžnika ali predmeti, ki jih ni mogoče zaseči, saj se zanje ne bi uporabljal niti individualni postopek izvršbe. Tako je na primer dohodek iz dela del stečajne mase samo v obsegu, ki presega dolžnikova minimalna sredstva za preživljanje. Premoženje, ki ga sprosti upravitelj v postopku zaradi insolventnosti, se prav tako šteje za dolžnikovo nezasegljivo premoženje.
V nemškem pravu se pravica do upravljanja premoženja v stečajni masi in razpolaganja z njim ob uvedbi postopka načeloma prenese na upravitelja v postopku zaradi insolventnosti (izjema je upravljanje po dolžniku, ki sam nadaljuje vodenje poslov (*Eigenverwaltung*), člen 270 in naslednji InsO), tako da na primer o zagotavljanju zavarovanja v korist posojilodajalcev, ki zagotavljajo financiranje dolžniku, ki sam nadaljuje vodenje poslov, odloča upravitelj v postopku zaradi insolventnosti. Upravitelj v postopku zaradi insolventnosti za posebno pomembne posle, kot je posojilna pogodba, ki znatno obremeni stečajno maso, potrebuje odobritev skupščine upnikov ali imenovanega upniškega odbora (člen 160 InsO). Posojilne obveze in druge obveznosti, ki jih prevzame upravitelj v postopku zaradi insolventnosti, bremenijo stečajno maso in se prednostno, tj. pred navadnimi upniki, poplačajo iz stečajne mase. Tako se zagotovi, da so po uvedbi postopka v primeru insolventnosti pogodbeni partnerji pripravljeni poslovati z insolventnim dolžnikom.

**4 Kakšna pooblastila imata dolžnik in stečajni upravitelj?**

Ker upravitelj v primeru insolventnosti z uvedbo postopka praviloma prevzame pomembno vlogo (izjema je upravljanje po dolžniku, ki sam nadaljuje vodenje poslov), ima stečajno sodišče v tej fazi postopka predvsem pooblastila za spremljanje in usmerjanje (glej člena 58 in 76 InsO) (poleg posebnih pooblastil, na primer v postopku na podlagi insolvenčnega načrta ali v okviru upravljanja po dolžniku, ki sam nadaljuje vodenje poslov). Po uvedbi postopka v primeru insolventnosti so ključne odločitve (unovčenje, prenehanje, reorganizacija in insolvenčni načrt) prepuščene upnikom. Vendar ima sodišče posebna pooblastila in naloge v fazi uvedbe postopka. Tako odloči o uvedbi postopka, začasnih ukrepih glede zavarovanja in imenovanju upravitelja v postopku zaradi insolventnosti. Sodišče je odgovorno tudi za nadzor nad upraviteljem v postopku zaradi insolventnosti. Nadzoruje le zakonitost njegovih dejanj, ne pa tudi njihove primernosti, in ne sme dajati navodil. Za pospešitev postopka v primeru insolventnosti se je mogoče zoper odločitve stečajnega sodišča pritožiti samo v primerih, v katerih zakonik določa neposredno pritožbo (*sofortige Beschwerde*) (glej člen 6(1) InsO). Neposredno pritožbo je mogoče vložiti pri samem stečajnemu sodišču ali pri hierarhično višjem deželnem sodišču (*Landgericht*), in sicer pisno ali ustno v sodnem tajništvu (*Geschäftstelle*). Neposredne pritožbe nimajo odložilnega učinka. Lahko pa sodišče, ki obravnava pritožbo, ali stečajno sodišče kljub temu odredi začasen odlog izvršitve.
Upravitelj v postopku zaradi insolventnosti je ključni akter v postopku. Za takega upravitelja se lahko imenujejo samo fizične osebe, ne pa tudi pravne osebe (člen 56(1), prvi stavek, InsO). Do imenovanja so upravičeni zlasti odvetniki, računovodje ali davčni svetovalci. Z uvedbo postopka v primeru insolventnosti se pravica do upravljanja dolžnikovega premoženja in razpolaganja z njim prenese na upravitelja (člen 80(1) InsO). Upravitelj mora iz premoženja, ki ga ugotovi ob uvedbi postopka v primeru insolventnosti, izključiti vse predmete, ki niso v lasti dolžnika. Prav tako mora med dolžnikovo premoženje prenesti predmete, ki se štejejo za njegovo premoženje v skladu s predpisi o odgovornosti, vendar ob uvedbi postopka v primeru insolventnosti še niso bili vpisani med dolžnikovo premoženje. Tako ugotovljeno dolžnikovo premoženje sestavlja stečajno maso (*Insolvenzmasse*, člen 35 InsO), ki jo bo upravitelj unovčil in iz katere bodo poplačani upniki. Druge naloge upravitelja v postopku zaradi insolventnosti vključujejo:
izplačevanje plač zaposlenim pri insolventnem dolžniku;
odločanje o tem, ali naj se pravni spori, ki že potekajo, nadaljujejo ali zaključijo (člen 85 in naslednji InsO) in kako obravnavati pogodbe, ki niso bile v celoti izpolnjene (člen 103 in naslednji InsO);
pripravo bilance stanja (člen 153(1), prvi stavek, InsO);
izpodbijanje poslov, sklenjenih pred uvedbo postopka v primeru insolventnosti, ki bi verjetno škodovali navadnim upnikom (člen 129 in naslednji InsO).
Upravitelja v postopku zaradi insolventnosti nadzoruje stečajno sodišče (člen 58(1) InsO). Če je ustanovljen upniški odbor, ta podpira in spremlja upravitelja pri izpolnjevanju njegovih nalog (člen 69, prvi stavek, InsO).
Po uvedbi postopka v primeru insolventnosti, ko se pravica do razpolaganja z dolžnikovim premoženjem prenese na upravitelja, lahko ta načeloma prosto razpolaga s premoženjem v stečajni masi. Obstajajo omejitve glede posebno pomembnih poslov, kot je prodaja podjetja ali celotne zaloge. Take posebno pomembne posle mora odobriti skupščina upnikov ali upniški odbor. Vendar kršitev zahteve po odobritvi ne vpliva na tretje osebe, temveč povzroči samo odgovornost upravitelja. Upravitelj mora upoštevati tudi odločitev skupščine upnikov o prenehanju podjetja ali nadaljevanju njegovega poslovanja (člena 157 in 159 InsO).
Če upravitelj v postopku zaradi insolventnosti krivdno krši obveznosti, ki so mu naložene na podlagi zakonika o insolventnosti, je odškodninsko odgovoren vsem strankam v postopku (člen 60(1) InsO). Člen 60(1) zakonika določa: „Upravitelj v postopku zaradi insolventnosti mora povrniti škodo, ki jo je utrpela katera koli stranka v postopku, če krivdno krši svoje naloge na podlagi tega zakonika. Ravnati mora s skrbnostjo, ki se pričakuje od primernega in vestnega upravitelja v postopku zaradi insolventnosti.“
Upravitelj v postopku zaradi insolventnosti je upravičen do nagrade za opravljanje svoje funkcije in do povračila ustreznih izdatkov (člen 63(1), prvi stavek, InsO). Nagrada je urejena z uredbo o nagradah v okviru insolvenčnega prava (*Insolvenzrechtsvergütungsverordnung*, v nadaljnjem besedilu: InsVV) in se določi glede na vrednost stečajne mase ob koncu postopka v primeru insolventnosti. Uredba InsVV določa lestvico splošnih stopenj, ki pa se lahko zvišajo glede na obseg in težavnost nalog upravitelja v postopku zaradi insolventnosti.
Dolžnik, zoper katerega so prijavljene terjatve navadnih upnikov, tudi po uvedbi postopka v primeru insolventnosti ostane lastnik premoženja, ki naj bi se unovčilo (člena 38 in 39 InsO). Načeloma je odgovoren z vsem svojim premoženjem. Vendar se pravica do upravljanja premoženja in razpolaganja z njim v okviru postopka v primeru insolventnosti prenese na upravitelja. V sklepu sodišča o začetku postopka se lahko na zahtevo dolžnika odredi tudi upravljanje po dolžniku, ki sam nadaljuje vodenje poslov, v skladu s členom 270 in naslednjimi InsO. Dolžnik mora svoji zahtevi priložiti načrt upravljanja po dolžniku, ki sam nadaljuje vodenje poslov, katerega podrobnosti so določene v členu 270a InsO. Odredba se izda, če je načrt upravljanja po dolžniku, ki sam nadaljuje vodenje poslov, skladen in popoln ter če niso znane okoliščine, ki bi kazale, da načrt upravljanja po dolžniku, ki sam nadaljuje vodenje poslov, v bistvenih vidikih temelji na napačnih dejstvih (člena 270b(1) in 270f(1) InsO). Poleg tega ni mogoče uporabiti nobenega od razlogov za prenehanje začasne ureditve upravljanja po dolžniku, ki sam nadaljuje vodenje poslov, iz člena 270e (člen 270b(1) InsO). Načeloma se tudi v takem primeru uporabljajo splošne določbe insolvenčnega prava (člen 270(1), drugi stavek, InsO). Vendar dolžnik v primeru upravljanju po dolžniku, ki sam nadaljuje vodenje poslov, ohrani pravico do upravljanja svojega premoženja in razpolaganja z njim ter jo izvaja pod nadzorom opazovalca (*Sachverwalter*), ki ga imenuje sodišče (člen 270(1), prvi

stavek, InsO). V primeru upravljanja po dolžniku, ki sam nadaljuje vodenje poslov, si dolžnik in opazovalec delita pooblastila, ki jih ima navadno upravitelj v postopku zaradi insolventnosti.
Z uvedbo postopka v primeru insolventnosti se dolžniku naložijo številne obveznosti zagotavljanja informacij in sodelovanja. Vendar je dolžnik hkrati tudi upravičen do sodelovanja v postopku.

**5 Pod katerimi pogoji je mogoče uveljavljati pobote?**

Vprašanje, ali lahko navadni upnik pobota terjatev do insolventnega dolžnika, je obravnavano v členu 94 in naslednjih InsO. Zakonik določa temeljno razlikovanje med tem, ali je možnost pobota obstajala že ob uvedbi postopka v primeru insolventnosti ali pa je nastala šele pozneje. V prvem primeru je pobot načeloma dopusten, kar pomeni, da navadnim upnikom ni treba prijaviti terjatve za vključitev na seznam dolgov (*Tabelle*), temveč so lahko poplačani tako, da pobot prijavijo upravitelju v postopku zaradi insolventnosti. Vendar pa je prijava pobota neveljavna, če je upnik dobil možnost za pobot terjatve na podlagi izpodbojnega posla (člen 96(1)(3) InsO).
V drugem primeru, če je možnost pobota nastala pozneje, je treba razlikovati med naslednjima situacijama:
Če je ob uvedbi postopka terjatev, ki naj bi se pobotala, že obstajala, vendar še ni zapadla, še ni določala podobnega nadomestila ali pa je bila še vedno pogojna, je po uvedbi postopka pobot dopusten takoj, ko je odstranjena ovira za pobot.
Če ob uvedbi postopka terjatev še ni bila ugotovljena ali če je upnik pridobil terjatev zoper dolžnika šele po uvedbi postopka, je pobot prepovedan v skladu s členom 96(1)(1) in (2) InsO, kar pomeni, da lahko dolžnik od upnika zahteva izpolnitev pogodbene obveznosti v korist stečajne mase, upnik pa lahko prijavi terjatev le za vključitev na seznam dolgov in bo poplačan le sorazmerno z deležem, ki ga ima v skupnih terjatvah.
Če pa upnik terjatve ni pridobil od drugega upnika po uvedbi postopka v primeru insolventnosti, temveč jo je po uvedbi postopka v primeru insolventnosti pridobil v svojem imenu, na primer tako, da je sklenil pogodbo z upraviteljem, ima pravico do pobota kot upnik same stečajne mase.

**6 Kakšni so učinki postopka v primeru insolventnosti na trenutne pogodbe, katerih stranka je dolžnik?**

Učinki postopka v primeru insolventnosti na obstoječe pogodbe so v nemškem pravu urejeni v členu 103 in naslednjih InsO. Načeloma lahko ob uvedbi postopka v primeru insolventnosti obstoječa pogodbena razmerja prenehajo ali se nadaljujejo, ali pa se upravitelju omogoči, da izbere med izpolnitvijo in odpovedjo pogodbe.
Za nekatere posle so učinki postopka v primeru insolventnosti izrecno urejeni z zakonom (členi 103 do 118 InsO). Naročila, pogodbe za delo ali storitve ali pooblastila za ukrepanje v zvezi s premoženjem, ki je del stečajne mase, ob uvedbi postopka v primeru insolventnosti na primer prenehajo veljati, medtem ko pogodbe, ki so jih dolžniki sklenili za oddajo premoženja v najem, in pogodbe o zaposlitvi ostanejo veljavne in bremenijo stečajno maso.
Pri pogodbah, ki jih dolžnik in druga stranka nista izpolnila ali jih nista izpolnila v celoti, lahko upravitelj na podlagi člena 103(1) InsO izbira med izpolnitvijo in neizpolnitvijo pogodbe. Če se upravitelj odloči za izpolnitev pogodbe za račun stečajne mase, je treba upnikovo nasprotno terjatev poplačati prednostno, ker se v skladu s členom 55(1)(2) InsO šteje za dolg, ki bremeni stečajno maso. Če se upravitelj ne odloči za izpolnitev pogodbe, na podlagi pogodbe ne more več zahtevati ničesar. Upniki lahko zahtevajo odškodnino zaradi neizpolnitve samo kot navadni upnik, tako da svojo terjatev prijavijo za vključitev na seznam dolgov (člen 103(2), prvi stavek, InsO). Če upravitelj ne izbere ničesar, lahko to od njega zahteva pogodbeni partner. V tem primeru mora upravitelj nemudoma izjaviti, ali namerava zahtevati izpolnitev ali ne. Če tega ne stori, ne more več vztrajati pri izpolnitvi pogodbe. Pri finančnih storitvah in poslih s fiksnim datumom zakonik izključuje upraviteljevo pravico do izbire (člen 104 InsO).
Če usoda pogodbenega razmerja ni izrecno urejena v členih 103 do 118 InsO, pogodba ostane veljavna tudi po uvedbi postopka v primeru insolventnosti. Zanesljivost odpovednih klavzul v pogodbah je sporna. Izhodišče je določba člena 119 InsO, v skladu s katero so sporazumi, ki vnaprej izključujejo ali omejujejo uporabo člena 103 in naslednjih, neveljavni. V skladu s to določbo so odpovedne klavzule, ki niso povezane z insolventnostjo in uvedbo postopka v primeru insolventnosti ali vložitvijo predlogov, temveč na primer z dolžnikovim neplačilom, dopustne. Vendar so odpovedne klavzule, povezane z insolventnostjo, problematične, zlasti glede na sodbo zveznega sodišča (*Bundesgerichtshof*) z dne 15. novembra 2012 (IX ZR 169, 11, BGHZ 195, 348). Sodišče je v navedeni sodbi ugotovilo, da je odpovedna klavzula v pogodbi o oskrbi z energijo, ki je bila povezana z zadevno insolventnostjo, neveljavna. Vendar je odločilo, da odpovedne klavzule, povezane z insolventnostjo, niso same po sebi neveljavne: odpovedne klavzule, ki ustrezajo možnosti odpovedi, določeni z zakonom, so dopustne. O presoji odpovednih klavzul, povezanih z insolventnostjo, tako še ni bilo dokončno odločeno. Člen 104(3) in (4) InsO vsebuje posebna pravila glede pogodbenih klavzul v pogodbah o finančnih storitvah in poslih s fiksnim datumom.
Če sta se dolžnik in upnik v skladu s pravili splošnega prava učinkovito dogovorila o prepovedi prenosa, to zavezuje tudi upravitelja v postopku zaradi insolventnosti. Vendar je pri poslovnih transakcijah taka prepoved prenosa praviloma neučinkovita, ker prenos denarne terjatve kljub obstoju pogodbeno dogovorjene prepovedi prenosa vseeno učinkuje, če sta upnik in dolžnik trgovca (člen 354a(1) trgovinskega zakonika (*Handelsgesetzbuch*)).

**7 Kakšni so učinki postopka v primeru insolventnosti na postopke, ki so jih sprožili posamezni upniki (razen za pravde v teku)?**

Ker je namen postopka v primeru insolventnosti enakopravno poplačilo vseh upnikov, člen 87 InsO jasno določa, da lahko navadni upniki uveljavljajo svoje terjatve le v skladu z določbami, ki urejajo postopek. Uvedba postopka v primeru insolventnosti torej povzroči prepoved izvršbe, kar navadnim upnikom preprečuje, da bi med postopkom uveljavljali terjatve zoper stečajno maso ali dolžnikovo drugo premoženje (člen 89(1) InsO). Prepoved izvršbe je treba upoštevati po zakonu, tako da se izvršba, ki se je že začela, samodejno odloži, ne glede na to, ali je upnik vedel za uvedbo postopka v primeru insolventnosti in ali je dolžnik predlagal odlog izvršbe.
Člen 88 InsO določa, da ima uvedba postopka v primeru insolventnosti retroaktivni učinek (*Rückschlagsperre*) na predhodne izvršilne ukrepe in, podrobneje, da pravice iz zavarovanja, ki so bile na podlagi izvršbe pridobljene v zadnjem mesecu pred vložitvijo predloga za uvedbo postopka v primeru insolventnosti ali po vložitvi takega predloga, ob uvedbi postopka izgubijo pravni učinek. Tudi v tem primeru je brezpredmetno, ali je upnik vedel za nameravano vložitev predloga za uvedbo postopka v primeru insolventnosti.
Če je bilo zavarovanje pridobljeno na podlagi izvršilnega ukrepa nekaj časa pred vložitvijo predloga za uvedbo postopka v primeru insolventnosti, zavarovanje ne izgubi učinka v skladu s členom 88(1) InsO, vendar se lahko pod nekaterimi pogoji izpodbija (zvezno sodišče, sodba z dne 22. januarja 2004 – IX ZR 39/03).
Ob uvedbi postopka v primeru insolventnosti dolžnik izgubi sposobnost biti stranka v sodnih postopkih v imenu stečajne mase. Ta pravica se prenese na upravitelja, ki ima v skladu s svojo funkcijo pravico nastopati kot stranka v sodnem postopku. Upravitelj zato lahko uveljavlja zahtevke v zvezi s stečajno maso v svojem imenu.

**8 Kakšni so učinki postopka v primeru insolventnosti na nadaljevanje pravd, ki tečejo v trenutku uvedbe postopka v primeru insolventnosti?**

Ker insolventni dolžnik z uvedbo postopka v primeru insolventnosti izgubi sposobnost biti stranka v sodnem postopku, se postopek, ki teče pred sodiščem, če se nanaša na stečajno maso, najprej prekine (člen 240, prvi stavek, zakonika o civilnem postopku (*Zivilprozessordnung* – ZPO)).
Če je dolžnik tožnik (npr. v sodnem postopku, v katerem je dolžnik vložnik zahtevka ali v katerem poda ugovore zoper že izvršljivo terjatev), lahko upravitelj v postopku zaradi insolventnosti obnovi postopek ali pa tega ne stori (člen 85(1), prvi stavek, InsO). Če to stori, se postopek nadaljuje. Če tega ne stori, se premoženje sprosti iz stečajne mase, postopek pa lahko nadaljuje dolžnik ali toženec (člen 85(2) InsO).

Če je dolžnik toženec, je potrebno razlikovanje: če ob uvedbi postopka v primeru insolventnosti na sodišču poteka postopek v zvezi z zahtevkom v okviru insolventnosti, ga treba prijaviti za vključitev na seznam dolgov (glej člen 87 InsO). Če upravitelj ali navadni upnik ugovarja, je treba zahtevek ugotoviti z nadaljevanjem prekinjenega sodnega postopka (člen 180(2) InsO).
Če pa zahtevek ne spada v okvir insolventnosti, temveč gre na primer za zahtevek za izločitev ali za dolg, ki bremeni stečajno maso, lahko sodni postopek nadaljuje bodisi upravitelj bodisi tožnik (člen 86 InsO).

**9 Katere so glavne značilnosti udeležbe upnikov v postopku v primeru insolventnosti?**

Kot je bilo že pojasnjeno v uvodu, zakonik o insolventnosti upnikom omogoča velik vpliv na postopek v primeru insolventnosti. Upniki svoje pravice uveljavljajo prek skupščine upnikov (Gläubigerversammlung, člen 74 in naslednji InsO) ali upniškega odbora (Gläubigerausschuss), ki ga lahko ustanovi skupščina upnikov (člen 68 in naslednji InsO). Skupščina upnikov je osrednji organ, prek katerega upniki sprejemajo odločitve, upniški odbor pa je organ, prek katerega izvajajo nadzor. Skupščino upnikov skliče stečajno sodišče (člen 74(1), prvi stavek, InsO), ki ji tudi predseduje (člen 76(1) InsO). Pravico do udeležbe na skupščini upnikov imajo vsi prednostni upniki, vsi navadni upniki, upravitelj, člani upniškega odbora in dolžnik (člen 74(1), drugi stavek, InsO). Odločitve skupščine upnikov se vedno sprejemajo z navadno večino, pri čemer večine ne določa število glasov, temveč vsota terjatev upnikov, ki glasujejo (člen 76(2) InsO). Če podjetje presega merila za določeno velikost, mora stečajno sodišče imenovati začasni upniški odbor še pred uvedbo postopka v primeru insolventnosti (člen 22a InsO). Ta odbor sodeluje pri imenovanju upravitelja in ima vlogo pri odločitvi glede odreditve upravljanja po dolžniku, ki sam nadaljuje vodenje poslov (člen 56a in člen 270b(3) InsO).
Dejstvo, da skupščina upnikov odloča o poteku postopka in zlasti o načinu unovčenja dolžnikovega premoženja, kaže, kako pomembna je skupščina upnikov. Druge naloge skupščine upnikov so:
izvolitev drugega upravitelja (člen 57, prvi stavek, InsO);
nadzor nad upraviteljem (člena 66 in 79 ter člen 197(1)(1), InsO);
odločanje o prenehanju ali nadaljnjem poslovanju podjetja (člen 157 InsO);
odobritev nekaterih posebno pomembnih poslov, ki jih sklene upravitelj (člen 160(1) InsO).

**10 Na kakšen način lahko stečajni upravitelj uporablja premoženje iz stečajne mase oziroma razpolaga z njim?**

Kar zadeva pooblastila upravitelja v zvezi s premoženjem iz stečajne mase, glej odgovor na zgornje vprašanje „Kakšna pooblastila imata dolžnik in upravitelj? “.

**11 Katere terjatve je treba prijaviti zoper dolžnikovo stečajno maso in kako se obravnavajo terjatve, nastale po uvedbi postopka v primeru insolventnosti?**

Upniki z izločitveno pravico

Upniki z izločitveno pravico (*aussonderungsberechtigte Gläubiger*) lahko zahtevajo izločitev premoženja iz stečajne mase na podlagi stvarne ali osebne pravice (člen 47, prvi stavek, InsO). Upniki z izločitveno pravico niso navadni upniki, zato jim terjatve ni treba prijaviti za vključitev na seznam dolgov, temveč jo lahko uveljavljajo z vložitvijo tožbe v skladu s splošnimi pravnimi pravili (člen 47, drugi stavek, InsO). Vendar take tožbe ne vložijo zoper dolžnika, temveč zoper upravitelja, ki je stranka v postopku na podlagi svoje funkcije. Izločitvena pravica lahko izhaja iz lastništva premoženja (če to lastništvo ni preneseno na podlagi zavarovanja, saj s tem lastnik postane zgolj zavarovani upnik (člen 51(1) InsO)), ali iz preprostega pridržka lastninske pravice, pa tudi iz zahtevka za povračilo na podlagi obligacijskega prava (npr. najemodajalec zoper najemnika).

Zavarovani upniki

Zavarovani upniki (*absonderungsberechtigte Gläubiger*, v nadaljnjem besedilu: upniki z ločitveno pravico) imajo pravico do prednostnega poplačila pri unovčenju premoženja iz stečajne mase. Ne sodelujejo v postopku preverjanja terjatev, temveč so obravnavani prednostno, saj so do poplačila iz izkupička za zadevno premoženje upravičeni pred drugimi podrejenimi ali nezavarovanimi navadnimi upniki. Morebiten presežek izkupička na podlagi unovčenja se nameni v stečajno maso in samo ta del je na voljo za poplačilo preostalih upnikov. Pravica do zavarovanja take vrste lahko med drugim izhaja iz pravic na predmetu zavarovanja, zastavnih pravic na premičninah ali lastništva na podlagi zavarovanja (členi 49, 50 in 51 InsO).
Če dobljeni izkupiček ne zadostuje za poplačilo in ima zavarovani upnik poleg stvarne pravice tudi osebno terjatev do dolžnika, lahko poleg zavarovane terjatve zahteva tudi sorazmerno poplačilo iz stečajne mase, tako da prijavi osebno upravičenje, če še ni bilo poplačano, za vključitev na seznam dolgov (člen 52, drugi stavek, InsO).

Upniki s terjatvami zoper samo stečajno maso

Upnikom s terjatvami zoper samo stečajno maso (*Massegläubiger*) ni treba prijaviti terjatev in te se poplačajo vnaprej. V skladu s členom 53 InsO dolgovi, ki bremenijo stečajno maso, vključujejo stroške postopka v primeru insolventnosti in druge obveznosti, ki jih je upravitelj po uvedbi postopka ustvaril v zvezi z obravnavanjem insolventnosti (npr. terjatve iz naslova plač delavcev, ki so še zaposleni v podjetju, ali terjatve odvetnika, ki ga je upravitelj obdržal, da obravnava zadeve v zvezi z uveljavljanjem terjatev pred sodišči). Razlog za prednostno poplačilo teh terjatev je, da lahko upravitelj ustrezno vodi postopek le, če lahko sklepa nove zaveze, katerih popolna izpolnitev je zagotovljena. Poleg tega obveznosti iz neupravičene obogatitve stečajne mase in nekatere obveznosti iz začasnega postopka v primeru insolventnosti bremenijo stečajno maso.

Navadni upniki

V postopku preverjanja terjatev sodelujejo samo navadni upniki (*Insolvenzgläubiger*, v nadaljnjem besedilu: stečajni upniki) (člen 174(1), prvi stavek, InsO). V skladu s členom 38 InsO so navadni upniki vsi osebni upniki, ki imajo na datum uvedbe postopka v primeru insolventnosti utemeljene terjatve do dolžnika. V členu 39(1) InsO so navedeni podrejeni navadni upniki (*nachrangige Insolvenzgläubiger*), ki morajo svoje terjatve prijaviti samo, če to od njih izrecno zahteva stečajno sodišče (člen 174(3), prvi stavek, InsO). Podrejene terjatve v primeru insolventnosti se poplačajo za drugimi terjatvami navadnih upnikov. Primeri vključujejo globe ter zamudne obresti in kazni v zvezi s terjatvami navadnih upnikov od uvedbe postopka v primeru insolventnosti.

**12 Katera so pravila o prijavi, preverjanju in priznanju terjatev?**

Terjatve je treba prijaviti pisno pri upravitelju v roku, ki ga stečajno sodišče določi v sklepu o uvedbi postopka, pri čemer se navedeta vzrok in znesek terjatve ter priložijo kopije dokazil o terjatvi (člen 174(1), prvi in drugi stavek, in (2) InsO). Vendar se terjatve v primeru prepozne prijave kljub temu upoštevajo (člen 177 InsO). Prijaviti je treba vse terjatve v primeru insolventnosti, ne glede na to, ali zadevno pravno razmerje ureja civilno pravo ali javno pravo (kot so na primer davčne obveznosti).
Za tuje upnike veljajo naslednje posebnosti: člen 55 uredbe EU o insolventnosti tujim upnikom omogoča prijavo terjatev z uporabo standardnega obrazca terjatve. Terjatve je mogoče prijaviti v katerem koli uradnem jeziku institucij EU. Vendar se lahko od upnikov zahteva prevod v uradni jezik države članice, v kateri je bil uveden postopek, ali v drug jezik, za katerega je ta država navedla, da je zanjo sprejemljiv. Načeloma je treba terjatve prijaviti v roku, ki ga določa pravo države, v kateri je bil uveden postopek. V primeru tujih upnikov ta rok ni krajši od 30 dni po objavi uvedbe postopka v primeru insolventnosti v registru insolventnosti države, v kateri je bil postopek uveden.
Upravitelj mora vse pravilno prijavljene terjatve vpisati na seznam dolgov (*Tabelle*). Vsebina terjatve se v tej fazi ne preverja. Preverjanje terjatev ter ugotavljanje njihovega zneska in razvrstitve se opravita šele na obravnavi za preverjanje pri stečajnem sodišču (člen 176, prvi stavek, InsO). Če na obravnavi za preverjanje niti upravitelj niti navadni upnik ne ugovarja terjatvi ali če je morebitni ugovor zavrnjen, se terjatev šteje za sprejeto in upnik bo prejel svoj delež izkupička od unovčenja stečajne mase. Ugovor dolžnika ne vpliva na ugotovitev terjatve (člen 178(1), drugi stavek, InsO), vendar navadni upniki

po koncu postopka v primeru insolventnosti ne morejo uveljavljati preostanka svoje terjatve na podlagi vpisa na seznam, temveč morajo zoper dolžnika vložiti ločeno tožbo (člen 201(2), prvi stavek, InsO).
Če pa, nasprotno, upravitelj ali drug navadni upnik vloži ugovor na obravnavi za preverjanje, lahko upnik zoper stranko, ki je vložila ugovor, vloži tožbo za priznanje terjatve (člen 179(1) InsO). Vendar pa delež v izkupičku od stečajne mase upniku pripada samo, če se na podlagi tožbe za priznanje terjatve ugotovi, da je njena terjatev dejansko veljavna (člen 180 in naslednji InsO). Upravitelj mora pred razdelitvijo izkupička sestaviti razdelitveni seznam (*Verteilungsverzeichnis*) (člen 188 InsO). V dveh tednih od objave razdelitvenega seznama je treba dokazati, da je bila vložena tožba za priznanje terjatve (člen 189(1) InsO). Če taki dokazi niso predloženi, se terjatev ne upošteva pri razdelitvi izkupička, tudi če je medtem pravnomočno priznana (člen 189(3) InsO). Če pa so dokazi pravočasno predloženi, se delež, dodeljen terjatvi, ne razdeli, dokler ni odločeno o tožbi (člen 189(2) InsO). Če je tožba za priznanje terjatve pravnomočno zavržena, se zadržani delež razdeli preostalim navadnim upnikom. Če za izpodbijano terjatev že obstaja izvršilni naslov, tožbe ne vloži upnik, ampak jo mora vložiti oseba, ki terjatev izpodbija (člen 179(2) InsO). Sodne odločbe, s katerimi se ugotovi terjatev ali sprejme ugovor, ne učinkujejo samo *inter partes*, temveč zavezujejo tudi upravitelja in vse navadne upnike (člen 183(1) InsO).
Navadni upniki, ki terjatve niso prijavili za vključitev na seznam, niso upravičeni do deleža izkupička od unovčenja, prav tako pa terjatve ne morejo uveljavljati kako drugače (člen 87 InsO). Terjatve za plačilo zoper upravitelja je treba zavreči kot nedopustne.

**13 Katera so pravila o razdelitvi iztržkov? Kako se razvrščajo terjatve in pravice upnikov?**

Razen če ni drugače določeno v insolvenčnem načrtu, upravitelj unovči premoženje v stečajni masi, tako da stečajno maso pretvori v denar, ki se razdeli upnikom. Upravitelj po svoji presoji odloči o načinu unovčenja, tako da zagotovi čim večji izkupiček. Odloči se lahko za prodajo dolžnikovega podjetja ali posameznih obratov kot celote ali za razdelitev podjetja in ločeno prodajo posameznih delov premoženja.
Preden se lahko izkupiček od unovčenja razdeli navadnim upnikom, je treba najprej poplačati terjatve zavarovanih upnikov in upnikov s terjatvami do same stečajne mase. Razdelitev izkupička temelji na razdelitvenem seznamu (člen 188 InsO), ki ga upravitelj sestavi na podlagi seznama dolgov (člen 175 InsO). Seznam mora vsebovati vse terjatve v primeru insolventnosti, ki se upoštevajo pri razdelitvi. Izkupiček se nato razdeli upnikom sorazmerno z zneskom njihovih terjatev. Podrejeni navadni upniki so razvrščeni za navadnimi upniki. Poplačajo se samo, če so bili v celoti poplačani vsi preostali navadni upniki. Ker so njihove možnosti za poplačilo majhne, morajo svoje terjatve prijaviti le, če to od njih zahteva stečajno sodišče (člen 174(3) InsO).
Praviloma se z razdelitvijo ne počaka do dokončnega unovčenja stečajne mase, temveč se takoj, ko je v stečajni masi na voljo dovolj denarnih sredstev, izvedejo nakazila na račun (člen 187(2), prvi stavek, InsO). Po končanem unovčenju se opravi končna razdelitev (člen 196(1) InsO). Zanjo je potrebna odobritev stečajnega sodišča (člen 196(2) InsO). Če je mogoče terjatve vseh navadnih upnikov (vključno s podrejenimi upniki) poplačati v celoti (kar se v praksi redko zgodi), upravitelj morebitni preostanek nakaže dolžniku (člen 199, prvi stavek, InsO).
Če ima upnik pravico do zavarovane terjatve nad premoženjem v stečajni masi in dobljeni izkupiček ne zadostuje za poplačilo njegove terjatve v celoti, lahko prijavi dodatno osebno terjatev za vključitev na seznam, vendar samo v delu, v katerem njegova zavarovana terjatev ni poravnana (druga možnost je, da se odpove svoji zavarovani terjatvi in namesto nje prijavi osebno terjatev zoper dolžnika za vključitev na seznam v celotnem znesku) (drugi stavek člena 52 InsO).
Če tretja oseba poplača terjatev upnika, ki ima stvarno pravico iz zavarovanja zoper dolžnika, tretja oseba samodejno ne nadomesti zavarovanega upnika. Vendar je v nekaterih primerih subrogacija določena z zakonom, lahko pa je dogovorjena tudi pogodbeno. To ni posebnost postopka v primeru insolventnosti, temveč izhaja iz pravil splošnega prava. Če ima upnik na primer stvarno pravico iz zavarovanja in ga ne poplača dolžnik, ampak tretja oseba, ki nastopa kot porok za terjatev zoper insolventnega dolžnika, se upnikova terjatev zoper dolžnika prenese na poroka na podlagi subrogacije po zakonu (člen 774(1), prvi stavek, civilnega zakonika (*Bürgerliches Gesetzbuch* – BGB)). Za akcesorne pravice iz zavarovanja, kot sta na primer hipoteka ali zastavna pravica, civilni zakonik izrecno določa, da se prenesejo na poroka (člena 412 in 401 BGB). Neakcesorne pravice iz zavarovanja, kot je zemljiški dolg, namenjen zavarovanju terjatve, se po zakonu ne prenesejo na poroka. Kljub temu mora upnik s pogodbeno terjatvijo po analogiji v skladu s členoma 412 in 401 civilnega zakonika neakcesorne pravice iz zavarovanja prenesti na poroka, razen če se stranki dogovorita drugače. Porok nato nadomesti upnika s stvarno pravico iz zavarovanja.

**14 Kateri so pogoji in učinki končanja postopka v primeru insolventnosti (zlasti s poravnavo)?**

Standardni postopek
Po dokončni razdelitvi je treba postopek v primeru insolventnosti končati (člen 200(1) InsO). Sklep o končanju postopka se objavi. S končanjem postopka v primeru insolventnosti dolžnik znova pridobi pravico do upravljanja premoženja, vključenega v ta postopek, in razpolaganja z njim.
Po koncu postopka v primeru insolventnosti lahko navadni upniki načeloma uveljavljajo preostale terjatve do dolžnika brez omejitev, saj terjatev ugasne samo do zneska izplačanega deleža. Kar zadeva uveljavljanje dela terjatve, ki ni poplačan, člen 201(2) InsO določa, da lahko navadni upniki uveljavljajo svoje terjatve do dolžnika na podlagi svojega vpisa na seznam ter da je ta pravna podlaga enakovredna izvršljivi sodni odločbi, če so bile terjatve ugotovljene in jih dolžnik na obravnavi za preverjanje ni izpodbijal. Nasprotno je mogoče na podlagi istega člena 201(2) InsO sklepati, da morajo upniki v drugih primerih svojo terjatev do dolžnika uveljavljati z vložitvijo tožbe.
Za fizične osebe velja izjema. Te imajo možnost, da zaprosijo za razbremenitev preostalega dolga (*Restschuldbefreiung*, člen 201(3) in člen 286 ter naslednji InsO). Razbremenitev preostalega dolga se lahko odobri po obdobju dobrega ravnanja, ki navadno traja tri leta in v katerem mora dolžnik ves zarubljivi del dohodka odstopiti skrbniku (*Treuhänder*). Razbremenitev je zavezujoča za vse navadne upnike, vključno z upniki, ki niso prijavili terjatev (člen 301(1) InsO). To pomeni, da je navadnim upnikom dokončno preprečeno uveljavljanje terjatev do dolžnika (izjema so terjatve iz člena 302 InsO, ki so izključene iz odobritve razbremenitve preostalega dolga).
Pravna oseba, ki je bila predmet postopka v primeru insolventnosti in nima več nobenega premoženja, se samodejno izbriše iz poslovnega registra in preneha obstajati.
Postopek na podlagi insolvenčnega načrta
Postopek na podlagi insolvenčnega načrta zavarovanim upnikom in navadnim upnikom omogoča, da sami odločijo o unovčenju stečajne mase, njeni razdelitvi med upnike, vodenju postopka in odgovornosti dolžnika po koncu postopka v primeru insolventnosti. To storijo v insolvenčnem načrtu z odstopanjem od določb zakonika o insolventnosti (člen 217(1), prvi stavek, InsO). Načrt reorganizacije ni isto kot insolvenčni načrt. Insolvenčni načrt ima ključno vlogo pri reorganizaciji podjetja, lahko pa je tudi podlaga za prenehanje podjetja ter lahko na primer določa unovčenje stečajne mase in njeno razdelitev vpletenim strankam z odstopanjem od določb zakonika o insolventnosti.
Poleg možnosti za razbremenitev preostalega dolga insolvenčni načrt dolžniku zagotavlja pomembno sredstvo za prevlado nad obstruktivnimi upniki. Člen 245 InsO določa, da se lahko privolitev glasovalne skupine pod določenimi pogoji šteje za dano, tudi če ni bila dosežena potrebna večina.
Insolvenčni načrt lahko predloži upravitelj ali dolžnik (člen 218(1), prvi stavek, InsO). Sestavljata ga ugotovitveni del (*darstellender Teil*) in ureditveni del (*gestaltender Teil*) (člen 219, prvi stavek, InsO). V ugotovitvenem delu je opisano, kateri ukrepi so bili že sprejeti po uvedbi postopka v primeru insolventnosti in katere je treba še sprejeti, da se vzpostavi podlaga za predvideno ureditev pravic zadevnih strank (člen 220(1) InsO). V ureditvenem delu je določeno, kako naj bi se spremenil pravni položaj vpletenih strank (člen 221, prvi stavek, InsO). Če dolžnik ni fizična oseba, se lahko v skladu s členom 217, drugi stavek, InsO v insolvenčni načrt vključijo tudi članske pravice in deleži v lastniškem kapitalu dolžnika. Člen 225a(2) InsO omogoča pretvorbo dolga v lastniški

delež, s čimer se terjatve upnikov preoblikujejo v lastniške deleže, ki jih ureja pravo družb. Mehanizem glasovanja iz člena 243 in naslednjih InsO je še posebno zanimiv. V ureditvenem delu insolvenčnega načrta so opredeljene različne glasovalne skupine. Insolvenčni načrt je sprejet samo, če ga odobri večina upnikov, ki glasujejo v posamezni skupini (večina upnikov), in vsota terjatev upnikov, ki glasujejo zanj, presega polovico skupnega zneska terjatev vseh upnikov, ki glasujejo (večina vseh terjatev). Vendar se pod nekaterimi pogoji v skladu z zakonikom šteje, da je glasovalna skupina glasovala za načrt, tudi če nista doseženi potrebni večini (člen 245 InsO). Namen te „prepovedi obstrukcije“ (*Obstruktionsverbot*) je preprečiti posameznim upnikom ali družbenikom, da bi preprečili sprejetje načrta. V skladu s členom 247 InsO se mora z načrtom strinjati tudi dolžnik. Nasprotovanje dolžnika je brezpredmetno, če ni verjetno, da bo zaradi načrta v slabšem položaju, kot bi bil brez njega, in če noben upnik ne prejme ekonomske vrednosti, ki bi presegala polni znesek njegove terjatve.
Ko insolvenčni načrt sprejmejo vpletene stranke in se z njim strinja dolžnik, ga potrdi stečajno sodišče. Sodišče načrt potrdi, če so izpolnjene vse bistvene postopkovne zahteve in upniki ali družbeniki niso vložili predloga, v katerem bi trdili, da bodo zaradi načrta najverjetneje v slabšem položaju, kot bi bili brez njega (člen 251 InsO). Da bi se preprečilo nesprejetje načrta zaradi takega nasprotovanja, lahko ureditveni del načrta določa finančna sredstva, ki se dajo na voljo, če stranka dokaže, da bo v slabšem položaju (člen 251(3) InsO).
Odločitev o potrditvi načrta je mogoče izpodbijati samo v omejenem obsegu (člen 253 InsO).
Ko potrditve insolvenčnega načrta ni več mogoče izpodbijati in v načrtu ni določeno drugače, stečajno sodišče konča postopek v primeru insolventnosti (člen 258(1) InsO). Dolžnik ponovno pridobi pravico do razpolaganja s svojim premoženjem. Učinki, predvideni v ureditvenem delu načrta, postanejo zavezujoči za vse vpletene stranke in v razmerju do njih, ne glede na to, ali so prijavile terjatve ali nasprotovale insolvenčnemu načrtu kot zainteresirane stranke (člen 254b InsO). To pomeni, da odpoved izterjavi, odlog ali podobno, določeni v insolvenčnem načrtu, začnejo učinkovati *ipso jure*, ne da bi bila potrebna ločena izjava o nameri (člen 254a(1) InsO). Insolvenčni načrt načeloma ne vpliva na pravice navadnih upnikov do tretjih oseb. Če je tako določeno v načrtu, velja izjema za zavarovanje s strani tretjih oseb znotraj skupine (*gruppeninterne Drittsicherheiten*), ki ga je upniku zagotovilo podjetje, ki je z dolžnikom povezano v smislu člena 15 zakona o delniških družbah (*Aktiengesetz* – AktG) (na primer odvisna družba) (člen 217(2) in člen 223a InsO).
Za zagotovitev, da dolžnik izpolni obveznosti, naložene z insolvenčnim načrtom, lahko načrt določa, da mora dolžnika spremljati upravitelj. V obdobju spremljanja mora upravitelj sodišču in upniškemu odboru, če je bil ta imenovan, vsako leto poročati o trenutnem stanju in obetih za izpolnitev insolvenčnega načrta (člen 261(2), prvi stavek, InsO).
Ne glede na to, ali je odrejeno tako spremljanje, je namen „obnovitvene klavzule“ (*Wiederauflebensklausel*) iz člena 255 InsO zagotoviti, da dolžnik ravna v skladu z načrtom. Če se terjatve navadnih upnikov odložijo ali delno opustijo na podlagi ureditvenega dela insolvenčnega načrta, tak odlog ali opustitev v okviru zadevne določbe za upnika nista več zavezujoča, če dolžnik bistveno zaostaja z izvajanjem načrta v zvezi z navedenim upnikom (člen 255(1) InsO). Enako velja v zvezi z vsemi navadnimi upniki, če je med fazo izvajanja načrta v zvezi z dolžnikovim premoženjem uveden nov postopek v primeru insolventnosti (člen 255(2) InsO). Navadni upniki s sprejetimi terjatvami, ki jih dolžnik na obravnavi za preverjanje ni izpodbijal, ki so vpisane na seznam dolgov ter vključene v potrjen in dokončni insolvenčni načrt, lahko navedene terjatve uveljavljajo zoper dolžnika enako kot na podlagi izvršljive sodne odločbe (člen 257(1), prvi stavek, InsO).
Če je insolvenčni načrt podlaga za reorganizacijo podjetja, so za njegovo delovanje pogosto potrebna posojila. V ureditvenem delu insolvenčnega načrta se lahko za zaščito posojilodajalcev določi zgornja meja posojil (člen 264 InsO). Če terjatev novega posojilodajalca ostane pod zgornjo mejo, dogovor o tej zgornji meji pomeni, da so v morebitnem novem postopku v primeru insolventnosti navadni upniki razvrščeni za novim posojilodajalcem.
Postopek na podlagi insolvenčnega načrta dolžniku omogoča, da doseže razbremenitev preostalega dolga ne glede na postopek za tako razbremenitev, ki je predstavljen zgoraj. V zakoniku je navedeno, da so dolžniki razbremenjeni preostalih dolgov do upnikov, če upnike poplačajo na način, določen v insolvenčnem načrtu, če insolvenčni načrt ne določa drugače (člen 227(1) InsO).

### 15 Katere so pravice upnikov po končanju postopka v primeru insolventnosti?

Za podrobnosti o pravicah upnikov po koncu postopka v primeru insolventnosti glej odgovor na vprašanje „Kateri so pogoji in učinki končanja postopka v primeru insolventnosti (zlasti s poravnavo)?“.

### 16 Kdo mora nositi stroške in izdatke, nastale med postopkom v primeru insolventnosti?

Po nemškem pravu je treba stroške postopka v primeru insolventnosti plačati vnaprej iz stečajne mase, poleg tega pa imajo prednost pred terjatvami navadnih upnikov kot obveznosti, ki bremenijo stečajno maso (člen 53 InsO). V skladu s členom 54 InsO stroški postopka v primeru insolventnosti vključujejo sodne takse v zvezi s postopkom ter nagrado in izdatke začasnega upravitelja, upravitelja in članov upniškega odbora.

### 17 Katera so pravila v zvezi z ničnostjo, izpodbojnostjo ali neizvršljivostjo pravnih dejanj, ki so v škodo vseh upnikov?

Da se preprečijo dejanja v škodo upnikov, velja, da je pridobitev premoženja iz stečajne mase po uvedbi postopka v primeru insolventnosti načeloma nična, medtem ko je pridobitev premoženja, ki bi po uvedbi postopka spadalo v stečajno maso, pred njegovo uvedbo načeloma veljavna, vendar jo je mogoče pod nekaterimi pogoji izpodbijati.
Ker se ob uvedbi postopka v primeru insolventnosti pravica dolžnikov do razpolaganja s svojim premoženjem prenese na upravitelja, je dolžnikovo razpolaganje s premoženjem v stečajni masi po uvedbi postopka načeloma absolutno neveljavno (glavna izjema je, kadar gre za pridobitev zemljišča v dobri veri, čeprav je tudi to mogoče izpodbijati) (člen 81(1), prvi stavek, InsO). Prav tako načeloma ni mogoče pridobiti pravic do premoženja v stečajni masi, če je dolžnik razpolagal s premoženjem v stečajni masi, še preden je bil uveden postopek v primeru insolventnosti, vendar rezultat nastopi šele po uvedbi postopka (člen 91(1) InsO) (glavna izjema je pridobitev zemljišča, člen 91(2) InsO). Pravice iz zavarovanja, ki so bile na podlagi postopka izvršbe pridobljene v zadnjem mesecu pred vložitvijo predloga za uvedbo postopka v primeru insolventnosti ali po njegovi vložitvi, po uvedbi postopka prav tako izgubijo učinek (člen 88(1) InsO).
Na podlagi člena 129 in naslednjih InsO je pridobitev iz stečajne mase pred uvedbo postopka v nasprotju s pridobitvijo po uvedbi postopka načeloma veljavna, vendar jo je mogoče pod nekaterimi pogoji izpodbijati. Pravica do izpodbijanja poslov insolventnega dolžnika je odločilnega pomena za delovanje insolvenčnega prava, saj upravitelju omogoča vpogled v odlive iz dolžnikovega premoženja, ki so se zgodili pred uvedbo postopka v primeru insolventnosti. To lahko precej pripomore k povečanju stečajne mase in s tem k zagotavljanju, da insolvenčno pravo uresniči svoj zatrjevani cilj zagotavljanja urejenega enakopravnega poplačila upnikov in preprečevanja prednostne obravnave posameznih upnikov. Če upravitelj uspešno uveljavlja pravico do izpodbijanja, mora stranka, ki je imela korist od izpodbijanega posla, vrniti vse, kar je bilo na podlagi posla odvzeto iz premoženja insolventnega dolžnika. Če tega ne more storiti v naravi, mora upravitelj plačati nadomestilo. Upravitelj lahko vloži tožbo za izvršitev pravice do vračila, pri čemer lahko pravico do vračila uveljavlja zoper vse morebitne nasprotne terjatve upnika. Če oseba, ki je korist prejela na podlagi izpodbojnega posla, vrne prejeto premoženje, se kakršna koli nasprotna terjatev, ki jo morda ima, obnovi (člen 144 InsO).
Posel, sklenjen pred uvedbo postopka v primeru insolventnosti, je izpodbojen, če škoduje navadnim upnikom (člen 129 InsO), poleg tega mora obstajati eden od razlogov iz členov 130 do 136 InsO. Izpodbijati je mogoče vsako pravno dejanje, tj. vsako ravnanje (vključno z opustitvijo, člen 129(2) InsO), ki ima pravni učinek (zvezno sodišče, sodba z dne 12. februarja 2004 – IX ZR 98/03 – točka 12). Brezpredmetno je, ali tako pravno dejanje izvede dolžnik, razen če zakonik določa drugače. Poleg tega ni odločilnega pomena, ali gre za pogodbeni ali pravni učinek (zvezno sodišče, sodba z dne 7. maja 2013 – IX ZR 191 /12 – točka 6).

Podlaga za izpodbijanje posla so zlasti:
brezplačna korist, ki jo omogoči dolžnik, razen če je bila zagotovljena več kot štiri leta pred vložitvijo predloga za uvedbo postopka v primeru insolventnosti (člen 134 InsO);
pravna dejanja, ki jih je dolžnik izvedel v zadnjih desetih letih pred vložitvijo predloga za uvedbo postopka v primeru insolventnosti, da bi škodoval svojim upnikom, če je druga stranka vedela za njegov namen (člen 133 InsO). Ta rok je le štiri leta, če je dejanje drugi stranki omogočilo predložitev jamstva ali plačilo;
pravna dejanja, ki jih je dolžnik izvedel v zadnjih treh mescih pred vložitvijo predloga za uvedbo postopka v primeru insolventnosti in ki neposredno škodujejo upnikom, če je bil dolžnik že insolventen in je druga stranka za to vedela (člen 132(1)(1) InsO);
pravna dejanja, s katerimi se je navadnemu upniku omogočilo zavarovanje ali poplačilo, do katerega ni upravičen, če je bilo to dejanje izvedeno v zadnjem mesecu pred vložitvijo predloga za uvedbo postopka v primeru insolventnosti (člen 131(1)(1) InsO;
pravna dejanja, s katerimi se je navadnemu upniku namerno omogočilo zavarovanje ali poplačilo, do katerega ni upravičen, če je bilo dejanje izvedeno v zadnjih treh mesecih pred vložitvijo predloga za uvedbo postopka v primeru insolventnosti in je bil dolžnik ob dejanju insolventen, druga stranka pa je bila s tem seznanjena (člen 130(1)(1) InsO).
V navedenih primerih sta lahko dolžnik in upnik, ki je prejel korist, tudi kazensko odgovorna (členi 283 do 283d kazenskega zakonika).

**Postopek v primeru insolventnosti potrošnikov**

Postopki v primeru insolventnosti potrošnikov (*Verbraucherinsolvenzverfahren*) se nanašajo na fizične osebe, ki ne opravljajo in niso opravljale samozaposlitvene poslovne dejavnosti, ali fizične osebe, ki so opravljale samozaposlitveno poslovno dejavnost, vendar je njihov finančni položaj jasen in zoper njih ni terjatev, ki bi izhajale iz zaposlitvenega razmerja (člen 304(1), prvi stavek, InsO). V nasprotju s standardnim postopkom v primeru insolventnosti v tem primeru glavni cilj ni unovčenje premoženja, ampak da se potrošnik razbremeni dolgov.
Postopek se razlikuje od standardnega, predvsem kadar predlog vloži dolžnik sam ali skupaj z drugimi. V takem primeru se pred odločitvijo o uvedbi postopka v primeru insolventnosti zunajsodno poskuša doseči dogovor z upniki glede poplačila dolga na podlagi načrta (člen 305(1)(1) InsO). Če poskus za dosego zunajsodnega dogovora ne uspe, lahko dolžnik vloži predlog za uvedbo postopka v primeru insolventnosti.
Sledi faza, v kateri se uvedba postopka odloži in stečajno sodišče da upnikom priložnost, da z dolžnikom dosežejo dogovor o načrtu za poplačilo dolga ( *Schuldenbereinigungsplan*). Če se načrt za poplačilo dolga sprejme, terjatve upnikov ureja samo navedeni načrt, ki je izvršljiv enako kot poravnava, dosežena v sodnem postopku (*Prozessvergleich*) (člen 308(1), drugi stavek, InsO). Predloga za uvedbo postopka v primeru insolventnosti in za odobritev razbremenitve preostalega dolga se štejeta za umaknjena (člen 308(2) InsO). Če ni dosežen dogovor o načrtu za poplačilo dolga, se nadaljuje uvedba postopka.

Zadnja posodobitev: 08/09/2023

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.